

AXBOROT VA BOSHQARUV

Farg'ona davlat universiteti Fizika-matematika fakulteti

Amaliy matematika yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Rahmonova Shahrizoda Hasanboy qizi

rahmonovashahrizoda3@gmail.com

Ilmiy rahbar: Israil Tojimamatov Nurmamatovich

israiltojimamatov@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda axborot tushunchasi, uning mazmuni va turlari, shuningdek boshqaruv jarayonidagi o'rni va ahamiyati batafsil yoritilgan. Axborot boshqaruv faoliyatining asosiy resursi sifatida qaralib, boshqaruv qarorlarini qabul qilishda axborotning roli tahlil qilingan. Zamonaviy axborot texnologiyalarining boshqaruv tizimlariga ta'siri, raqamli boshqaruv va avtomatlashtirilgan axborot tizimlarining afzalliklari ilmiy manbalar asosida ochib berilgan.

Kalit so'zlar: axborot, boshqaruv, axborot resurslari, boshqaruv tizimi, qaror qabul qilish, axborot oqimlari, axborot texnologiyalari.

Аннотация: В данном тезисе подробно рассматриваются понятие информации, её содержание и виды, а также её роль и значение в процессе управления. Информация трактуется как основной ресурс управленческой деятельности, анализируется роль информационных данных в принятии управленческих решений. На основе научных источников раскрыто влияние современных информационных технологий на системы управления, а также преимущества цифрового управления и автоматизированных информационных систем.

Ключевые слова: информация, управление, информационные ресурсы, система управления, принятие решений, информационные потоки, информационные технологии.

Abstract: This thesis provides a comprehensive overview of the concept of information, its content, and its types, as well as its fundamental role and

significance within the management process. Information is examined as a primary resource of management activity, and the critical role of information in managerial decision-making is analyzed. Based on scientific sources, the impact of modern information technologies on management systems is revealed, highlighting the advantages of digital management and automated information systems.

Keywords: information, management, information resources, management system, decision-making, information flows, information technologies.

Kirish

Hozirgi zamon jamiyati axborotlashgan jamiyat sifatida tavsiflanadi. Axborot iqtisodiyot, ta'lim, fan, sanoat va davlat boshqaruvi sohalarida muhim strategik resursga aylangan. Ayniqsa, boshqaruv jarayonlarida axborot yetakchi o'rin tutib, u orqali tashkilotlar faoliyati rejalashtiriladi, muvofiqlashtiriladi va nazorat qilinadi. Axborotsiz samarali boshqaruvni amalga oshirish mumkin emas, chunki boshqaruv qarorlari doimo ma'lumotlarga tayanadi. Shu bois axborot va boshqaruv tushunchalarining mazmunini chuqur o'rganish dolzarb ilmiy masalalardan biridir.

Asosiy qism

Axborot — bu atrof-muhitdagi obyektlar, hodisalar va jarayonlar haqidagi ma'lumotlar majmuasi bo'lib, inson tomonidan qabul qilinadi, qayta ishlanadi va foydalaniladi. Ilmiy adabiyotlarda axborot tushunchasi turlicha talqin qilinadi, biroq ularning barchasida axborot boshqaruv va qaror qabul qilishning asosiy manbai sifatida e'tirof etiladi. Axborot bilimlarni shakllantiradi, vaziyatni tahlil qilish imkonini beradi va kelgusidagi harakatlarni rejalashtirishga xizmat qiladi. Boshqaruv esa muayyan maqsadga erishish uchun tashkil etilgan tizimli faoliyat bo'lib, u boshqaruv subyekti va obyektining o'zaro ta'sirini ifodalaydi. Ushbu o'zaro ta'sir asosan axborot almashinuvi orqali amalga oshiriladi. Boshqaruv subyekti tomonidan berilgan buyruq va ko'rsatmalar axborot shaklida boshqaruv obyektiga uzatiladi, ijro natijalari esa aks aloqa orqali qayta olinadi. Shu tariqa axborot boshqaruv tizimining asosiy aloqa vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Boshqaruv jarayonida axborotning sifati muhim ahamiyatga ega. Axborotning aniqligi, to'liqligi, ishonchliligi va o'z vaqtida yetkazilishi boshqaruv qarorlarining

samaradorligini belgilaydi. Agar axborot kechikib yetkazilsa yoki noto'g'ri bo'lsa, qabul qilingan qarorlar maqsadga muvofiq bo'lmaydi. Shu sababli zamonaviy boshqaruv tizimlarida axborot bilan ishlash jarayonlariga alohida e'tibor qaratiladi. Axborot oqimlari boshqaruv tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular yordamida tashkilot ichida va tashqi muhit bilan axborot almashinuvi amalga oshiriladi. Ichki axborot oqimlari boshqaruvning barcha bosqichlarini bog'lab tursa, tashqi axborot oqimlari bozor, raqobatchilar va ijtimoiy muhit haqidagi ma'lumotlarni ta'minlaydi. Axborot oqimlarining to'g'ri tashkil etilishi boshqaruv tizimining barqaror ishlashini ta'minlaydi.

Axborotning aniqligi, dolzarbligi va to'liqligi boshqaruv qarorlarining muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Agar axborot yetarli bo'lmasa yoki noto'g'ri bo'lsa, boshqaruv tizimida qabul qilingan qarorlar kutilgan natija bermaydi, bu esa tashkilot faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli boshqaruv jarayonida axborot oqimlarini tartibga solish va texnologik imkoniyatlardan oqilona foydalanish juda muhimdir.

Zamonaviy sharoitda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi boshqaruv jarayonlarini tubdan o'zgartirmoqda. Avtomatlashtirilgan axborot tizimlari, elektron hujjat aylanishi, raqamli monitoring va sun'iy intellekt elementlari boshqaruv qarorlarini tezkor, asoslangan va samarali qilish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali boshqaruv tizimlari shaffof, barqaror va moslashuvchan bo'lib, tashkilot faoliyati yanada samarali amalga oshadi.

Axborot va boshqaruv o'rtasidagi uzviy bog'liqlik shuni ko'rsatadiki, boshqaruv jarayoni muvaffaqiyatli bo'lishi uchun axborot resurslarini to'g'ri tashkil etish va oqilona boshqarish zarur. Bu jarayonda axborot faqat ma'lumot manbai sifatida emas, balki strategik qarorlar qabul qilish, tashkilot faoliyatini nazorat qilish va resurslarni samarali taqsimlashning asosi sifatida ham ishlatiladi. Boshqaruv jarayonida axborotning o'z vaqtida yetkazilishi, uning sifatini ta'minlash va axborot oqimlarini samarali boshqarish tashkilotning raqobatbardoshligini oshiradi, xatolarning oldini oladi va qaror qabul qilish

jarayonini optimallashtiradi. Raqamli boshqaruv vositalari yordamida axborot tahlili va qaror qabul qilish jarayonlari tezlashadi, inson omilining salbiy ta'siri kamayadi va tashkilotlar tezkor moslashuvchanlikka ega bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, axborot va boshqaruv o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, ularning samarali uyg'unligi tashkilot va jamiyatning rivojlanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan oqilona foydalanish boshqaruv tizimlarini rivojlantirish, qaror qabul qilish jarayonini optimallashtirish va tashkilot faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois, axborot va boshqaruv o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni chuqur o'rganish va amaliy jihatdan qo'llash bugungi kunda dolzarb ilmiy va amaliy masala hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduqodirov A.A. Axborot tizimlari va texnologiyalari. – Toshkent: Fan, 2019.
2. Karimov I.A. Boshqaruv nazariyasi asoslari. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
3. Saidov U. Axborot va boshqaruv asoslari. – Toshkent, 2021.
4. Laudon K., Laudon J. Management Information Systems. – Pearson Education, 2021.
5. Castells M. The Rise of the Network Society. – Wiley, 2018.